

ЗА ИЗДАВАЧА

Драган Бујошевић
генерални директор РТС

УРЕДНИК

Биљана Бошњак Драгановић

ЈОВАНОВИЋИ

СВАКОДНЕВИЦА
ЈЕДНЕ РАДИЈСКЕ ПОРОДИЦЕ

ПРИРЕДИО
Марко Мисирача

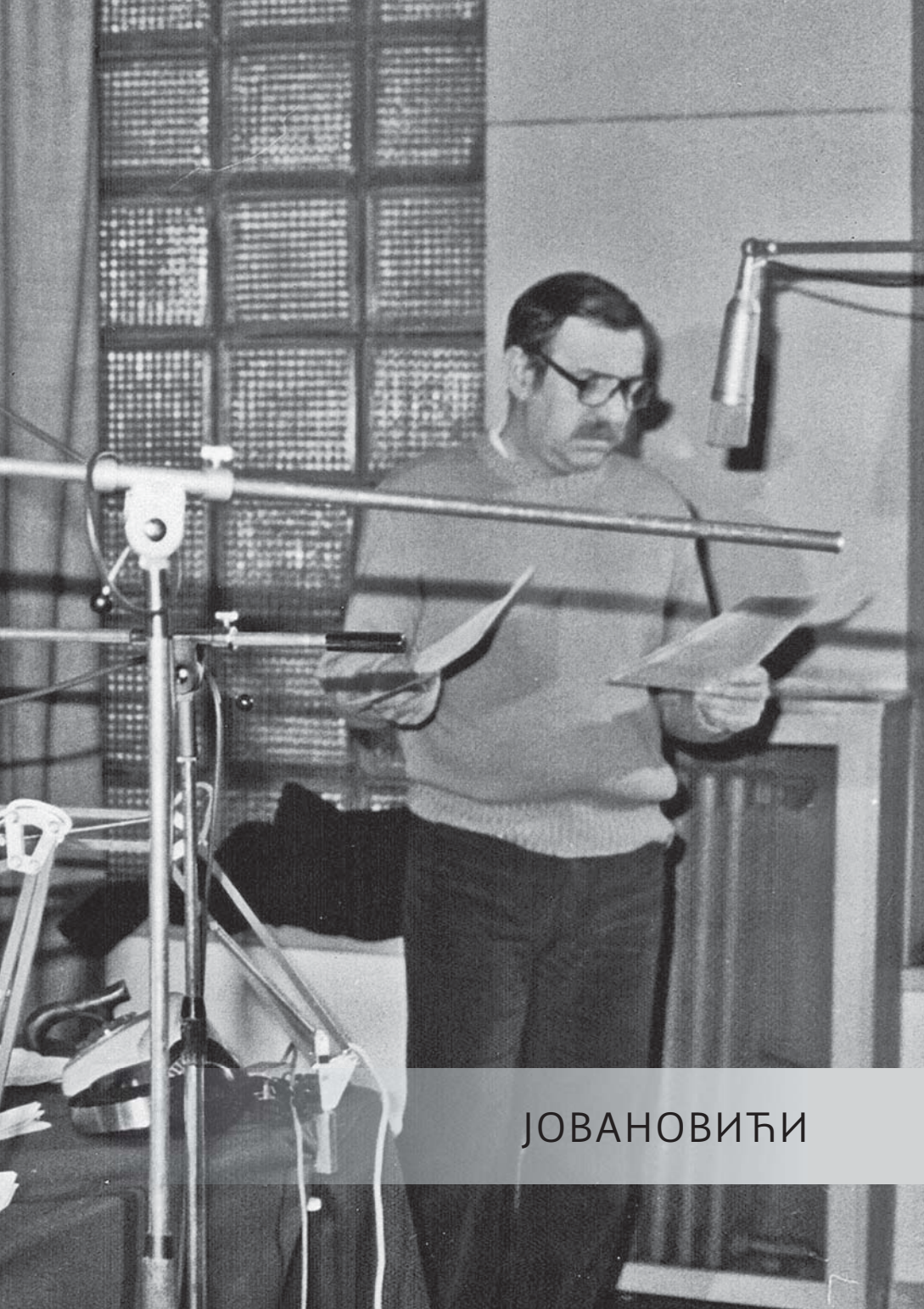

ИЗ ВЕКА У ВЕК

РТС РАДИО БЕОГРАД

Издање поводом 100 година Радио Београда

ЈОВАНОВИЋИ

НА ПРЕТХОДНОЈ СТРАНИ: Зорица Јовановић, Љиљана Крстић, Душан Анђонијевић
и Зоран Радмиловић, на снимању радио серије Јовановићи, 1980-их година

Марко Мисирача

СВЕ СРЕЋНЕ ПОРОДИЦЕ ЛИЧЕ ЈЕДНА НА ДРУГУ...

У богатој и разноликој продукцији играног програма послератне историје Радио Београда, серија минијатура „Јовановићи – свакодневица једне наше породице“ Хумористичко-забавне редакције, идејног творца Бранислава Банета Ђуричића, заузима посебно место. Трајала је готово две деценије (од јануара 1981. до лета 2000), преживела и социјализам, и више-страначје, ратове, распад земље, санкције, бомбардовање... Да би се њеним одласком са радио етра, као и престанком емитовања још дуговечније „Веселе вечери“ (у лето 2001), дефинитивно завршила једна ера хумора и сатире на Радио Београду.

Породица Јовановић, колико год била „типична и општа“, препознатљива, српска, југословенска, као што је била и ТВ породица Петровић Новака Новака и осталих аутора (серија „Позориште у кући“, 1972–84), била је и врло аутентична и оригинална. Огласили су се први пут слушаоцима 5. јануара 1981. на таласима Првог програма Радио Београда. У медијима је тада објављено како чланови ове радио породице живе негде на граници између Вождовца и Душановца, у породичној згради коју је пред рат подигао „патер фамилиас“ Ђорђе Јовановић, са женом му Меланијом. Кућа је, како су стизале нове генерације, адаптирана и дозиђивана. Около ње, мало даље, већ су никли солитери и нове породичне зграде са паркетом, спратом, гаражама, а део у коме Јовановићи имају кућу, предвиђен

је за рушење и свакако, за добијање одговарајућег по квадратури, стана. Породицу су чинили: пензионисани графички радник Ђорђе, његова жена Меланија, такође бивша графичка радница, син Јован, квалификовани водоинсталатер, његова жена Стана, медицинска сестра, ћерка Весна, студент Факултета политичких наука и син Зоран, ученик.

Тим хумориста и сатиричара који се окупио око „Веселе вечери“ 1949. године створио је чувену синтагму „београдска школа хумора“. Ова „школа“ прерасла је у својеврсну традицију, изродила бројне ауторе, редитеље и популарне комичаре. Њени су утицаји касније, поред радија, били видљиви и на филму, телевизији и на естради. Важно је напоменути у којој мери је „серијалност“ одређених ликова стварала популарност код шире публике, а ови медији и ова врста уметничког израза нудили су простор да поједини ликови живе на дуге стазе. Тако су, још из „Веселе вечери“ стекли наклоност слушаца и тиме обезбедили трајање: Чика Прока (у тумачењу Драгутина Добричанина), Дара Нијагара (у тумачењу Бранке Веселиновић), Ранко и Бранко (Миодраг Петровић Чкаља и Александар Стојковић), а посебно се памте дуговечни ликови које је створио сâм Бане Ђуричић: Рафајло Раф Максић (у тумачењу Мије Алексића), Тривун и Мијајло (Јован Геџ и Жарко Митровић), Циганин Калеа (Бранко Цига Миленковић) и др. Телевизијске серије су донеле нове популарне ликове који су трајали годинама, да би неки од њихових тумача трајно остали у колективној свести гледалаца. Тако је келнера, касније в. д. шефа Сервисне станице Раку (из истоимене, прве домаће ТВ серије) Мија Алексић играо и на филму, на естрадним приредбама, у новогодишњим емисијама и др. Ту су и кувар Јордан Миодрага Петровића Чкаље (серије „Сервисна станица“ и „На тајном каналу“), Ђутолог Драгутина Добричанина и Доктор Томић Миливоја Миће Томића (серија „Лицем у наличје“), Цуле Покорни, такође Мије Алексића (серија „Огледало грађанина Покорног“), Рођа Петровић Ђузе Стојиљковића,

Снежана Николајевић Олге Ивановић, Васа С. Тајчић Драгутина Добричанина и Мајка Вука Радмиле Савићевић (серија „Позориште у кући“), Бубулеја Данила Бате Стојковића (серија „Дипломци“) и многи други. Армију хумориста коју су предводили Радиовоје Лола Ђукић и Новак Новак, чинили су и Александар Поповић, Брана Црнчевић, Сениша Павић, Гордан Милић, Бранислав Ђуричић, Илија Поповски, Жика Живуловић Серафим, Слободан Кића Станковић, Бора Ољачић, Милан Рале Николић, Љубиша Козомара, да би сви

ови аутори, после бројних хуморески, скичева и хумористичких прилога у оквиру културних радијских емисија („Весело вече“, „Варијете 202“, „Поподне једног Пауна“, „Дилижанса“, „Караван“, „Пета димензија“), касније стварали и своја, појединачна дела по којима су били посебно препознатљиви. Тако данас памтимо Милана Ралета Николића пре свега по комедији „Извињавамо се, много се извињавамо“¹, Александра Поповића по позоришним комадима који се и данас изводе на нашим сценама, Сенишу Павића по маратонском „Бољем животу“, Гуту Добричанина по хит представи „Заједнички стан“, Новака

Жарко Мишровић, Дејан Дубајић и Миодраг Пејчковић Чкаља, радио емисија Весело вече, 1949.

¹ Ова телевизијска комедија у режији Соје Јовановић (1976), проглашена за најбољу ТВ драму по оцени критике и публике 1993. године, првобитно је изведена као радио драма, под називом „Заједничко јесеновање“ (10. јул 1972) у режији Азре Ђемаловић, у оквиру циклуса „Мала сцена“, на Другом програму Радио Београда.

*Дражушин Добричанин и Миодраг
Пејровић Чкаља, радио емисија
Весело вече, 1950-их година*

Новака по „Позоришту у кући“, док је Бане Ђуричић створио своје „Јовановиће“.

Мање је познато да су, пре радијских, једну сезону живели и телевизијски „Јовановићи“. Наиме, у оквиру мозаичног програма „Недељом поподне“, који је за читаву ЈРТ мрежу почео да се емитује средином 1970-их, извођени су и хумористични прилози у виду мини серија, тако су неколико сезона емитовани „Недељковићи“ (са Чкаљом, Даницом Аћимац, Јадранком Селец и Слободаном Ђурићем) и „Доброчинитељи“ (са Чкаљом, Мијом, Жарком Радићем и Станиславом Пешић), да би, од 17. септембра 1978, сваке друге недеље, ТВ Београд емитовао и мини се-

рију „Јовановићи“. Нажалост, на основу најава у штампи и других извора, није било могуће реконструисати ко је писао прилоге за ове, ТВ „Јовановиће“, пошто су углавном у најавама навођени разни аутори (Новак Новак, Синиша Павић, Александар Поповић), па је могуће да су их сви они и писали. Зна се да је те сезоне водитељ и домаћин комплетног београдског „Недељног поподнева“ била Дуња Ланго, да је режију програма од сезоне 1978/79. преузела Бранка Богданов, а да је уредник програма био легендарни Миодраг Маринковић. Сачувано је неколико фотографија у Програмском архиву РТС-а на којима можемо да видимо да су ТВ породицу

Даница Аћимац, Слободан Ђурић, Јадранка Селец и Миодраг Пејровић Чкаља, ТВ серија Недељковићи, 1976.

Јовановић чинили деда – Драгутин Добричанин, син и снаха – Бора Тодоровић и Душица Жегарац, те најмлађи чланови – Јадранка Селец и Милан Штрљић. Сви ови хумористички радијски и ТВ прилози били су увертира за најдуговечније радијске „Јовановиће“.

Након нешто мање од годину дана емитовања „Јовановића“ на Радио Београду, већ су се огласили и слушаоци. Наиме, „Политика“ од 16. октобра 1981. доноси вест како је, на позив чланова „Породице Јовановић“ да им слушаоци пишу, стигао изненађујуће велики број писама, дописница, разгледница, чак и телеграма. Редакција је, пажљиво анализирајући све

дописе, дошла до врло интересантних и, за даљи рад, веома корисних закључака. На пример, на основу приспелих одговора видело се да време емитовања (5.40 и 15.35 часова), углавном одговара слушаоцима, а посебно интересантна и охрабрујућа за ауторе „Јовановића“ била је информација да добар део слушалаца који се јавио прати емисију два пута дневно. Како је писао Светислав Миланов из Новог Сада: „Знате како је у животу, уз најбољу вољу да вас слушам изненада се испречи ‘вис мајор’ и догоди се да ујутро чујем почетак или крај. Онда, наравно, поновљена емисија добро дође да комплетирам све“. Много слушалаца постављало је исто питање: колико ће још серија да траје? „Немојте да буде: тек смо се навикли и упознали ликове, а ви већ завршавате“. Поређења ради, поменуто је да је тих година породица Матишак Радио Варшаве славила 25-годишњи јубилеј. И друге серије овог типа трајале су деценијама на европским и америчким радио станицама (енглеска серија емитовала се од 1936, мађарска породица Сабо више од 20 година), па је редакција слушаоцима поручивала да нема разлога да и наши Јовановићи не буду дуговечни. Међу пошиљкама било је и дирљиве пажње – пет зрна прже-не кафе за деда Ђорђа, брижљиво пресован цвет за Меланију, десет динара да Зоран купи жваке, или већ купљене жваке стављене у коверат.

Први значајнији јубилеј који је испратила и штампа, десио се у среду 16. јуна 1982, када су слушаоци могли да чују 350. епизоду „Јовановића“. Том приликом су први пут у јавности објављена и имена тумача ликова, обзиром да је приличан број слушалаца веровао, или је хтео да верује, да је у питању аутентична породица, па због тога нису откривена имена глумаца. С друге стране, било је доста слушалаца који су тражили да им се открију нека имена глумаца, уколико нису успели сами да их препознају. Првобитни глумачки тим чинили су: Душан Антонијевић (Ђорђе), Љиљана Крстић (Меланија), Зоран Радмиловић (Јован), Рената Улмански (Стана), Зорица

Милан Шћирљић, Душица Жејарац, Бора Тодоровић, Јагранка Селец и Драјушин Добричанин, ТВ серија Јовановићи, 1978.

Јовановић (Весна) и Вера Обрадовић Томановић (Зоран). Родоначелника радио-лозе, џангризавог пензионсаног графичког радника Ђорђа, након Душана Антонијевића (1981–86), преузео је Михајло Викторовић (1986–95), потом Жика Миленковић и Божидар Павићевић Лонга (1995–2000). Домаћицу Меланију, након Љиљане Крстић (1981–89), преузела је Олга Спиридоновић (1991–94), повремено је мењале Радмила Андрић, Ружица Сокић и Горица Поповић, да би је потом играла Радмила Савићевић (1995–2000), а повремено је мењала Љиљана Шљапић. Мајстора Јована, након ненадмашног Зорана Радмиловића (1981–85), тумачили су бројни прваци овдашњег глумишта: Властимир Ђуза Стојиљковић (1985–92), Иван Бекјарев (од пролећа до јесени 1992), Предраг Мики Манојловић (од октобра 1992. до јуна 1993), Марко Николић (од јесени до краја 1993), потом и Феђа Стојановић, Душан Голумбовски, Мирослав Павићевић, Миодраг Милованов и Божидар Павићевић Лонга. Медицинска сестра Стана била је, након Ренате Улмански (1981–90), Љиљана Благојевић (1990–95), потом Јадранка Селец, Љиљана Шљапић и Драгица Ристановић. Станину и Јованову кћи Весну је, после Зорице Јовановић (1981–90), играла и Тајана Пујин (1990–92), Наташа Рејчел Ћосовић (1992–94), потом и Ана Вељковић. Најмлађег Јовановића, Зорана, након Вере Обрадовић Томановић (1981–87), играла је Добрила Матић Комадина (1987–90), потом „натуршчици“ Милан Родић, Вук Матић, Петар Алимпијевић и Јелена Пејовић. Како су у дом Јовановића навраћали многи, тако се и глумачко јато ове серије ширило: стално их је посећивао комшија из солитера Заре (Павле Минчић, потом Милутин Бутковић, Мирослав Павићевић и Михајло Бата Паскаљевић), Веснин момак Мића (Чедомир Петровић), Ђорђевић пријатељ Тадија (Милан Срдоћ), госпођа Беба Мратинковић (Вука Дунђеровић), кројач Влајко што шије по кућама јер „сингерицу“ нема, а много фини снајдер, занат изучио у Бечу (Павле Богатинчевић), младић Дејан (Горан Плеша), Станина колегиница Даца (Љубица Ковић, па

Злата Нуманагић) и њен муж Глиша, синдикални активиста (Миодраг Поповић Деба), сир, кајмак и тазе сеоске вести доносио је сељак Рајко (Ташко Начић, потом Мирослав Павићевић) и други. Детаљније биографије радијских каријера наших истакнутих глумаца налазе се на крају књиге.

У четвртак, 27. јануара 1983. емитована је 500. епизода „Јовановића“. Новинар „Политике“ се тим поводом питао шта је све утицало да у току две године Јовановићи избију у врх слушаности емисија Радио Београда. Слушаоци широм земље готово свакодневно обраћали су се овој популарној породици, јављали су се и са летовања, путовања, из бања, са мора, слали идеје о томе шта би још ваљало да буде тема разговора, али у највећем броју слали су своје поздраве и породици Јовановић желели дуговечност. Тим поводом објављено је и писмо Зорке Марковић из села Пипери (пошта Шибошњица) октобра претходне године:

„Здраво Јовановићи,

Пошто покуписмо шљиве, одлучисмо да вам напишемо ово писмо, али с једним питањем. Молим вас да одговорите: јесте ли ви стварно једна породица или сте ви глумци па глумите породицу Јовановић. Јер једни код нас тврде да сте ви глумци, па глумите породицу Јовановић, други да сте стварно породица Јовановић и тако стално неке препирке око Јовановића...”

Овако је почињало Зоркино писмо, да би у међувремену сазнала преко Првог програма Радио Београда са којим се глумцима реализује ова популарна серија, па је поново писала:

„Здраво Јовановићи,

Све сам мислила, тврдила и чак сам се с другима свађала мислећи да сте ви стварно породица Јовановићи. Али кад сам чула да то није таква породица, било ми је жао. А што не би

била стварно таква једна породица као што сте ви, па бисмо могли посјећивати ту породицу, а и они нас... Али свеједно, ја немам ништа против, ја и даље слушам Јовановиће заједно са мамом, татом и братом, само сте нам требали прије рећи да сте глумци...”

На традиционалној „Недељи југословенског радија“ у Окриду 1985, између осталих емисија Радио Београда, награђени су и „Јовановићи“. Добили су Прву награду у категорији такозване кратке форме, хумористичко-сатиричког жанра. Том приликом медији су подсетили како су „Јовановићи“ још од првих дана емитовања бележили непрекидан успон слушаности: почело се од 150.000 слушалаца на територији читаве Југославије, а у 1985-ој су били на ранг-листи иза централне информативне емисије „Новости дана“. Аутор серије Бане Ђуричић написао је више од 700 епизода, по подацима из претходне, 1984. године. Његова формула је једноставна: кроз типичну београдску породицу, која се састоји од оца, мајке, сина, снахе и двоје унука – Ђуричић „прелама“ актуелне друштвене и политичке теме дана, недеље и месеца. Отуд велика популарност Јовановића, јер њихови разговори као да су тајно снимљени у било којој кући било које породице из Београда, Србије или Југославије.

Круна петогодишњег деловања „Јовановића“ је и Октобарска награда града Београда аутору и идејном творцу Банету Ђуричићу. Како се у образложењу наводи (Информатор РТБ, октобар 1985):

„Бранислав Ђуричић је током протекле четири и по године написао текстове преко хиљаду епизода радио серије ЈОВАНОВИЋИ која представља један од највећих програмских продора Радио Београда последњих година. Ова серија привукла је велики број слушалаца у Београду, Србији и Југославији.

Истраживањем које је вршено међу радницима из непосредне производње у 13 радних организација на

територији СР Србије (ван територија САП) утврђено је да 71% анкетираних сваког дана слуша ову емисију. Радници-слушаоци емисији дају изузетно високе оцене, велике похвале и признања аутору и редакцији, уз бројне сугестије о темама које би требало обрадити.

Најновије истраживање Центра за изучавање аудиторијума РТБ вршеног у периоду од 28. III – 3. IV 1984. (Барометар) показало је да Јовановиће само у ужој Србији свакодневно слуша готово 300.000 слушалаца који емисији дају највишу могућу оцену (5.0), али се може претпоставити да је број слушалаца емисије, према пошти коју свакодневно добија редакција из читаве земље, далеко већи.

Основни квалитети овог пројекта јесу: актуелност и специфичан сатирично-хумористички израз. Јовановићи се жесте и ужасавају, ишчуђују и подсмевају накарадностима што их виђамо, пред којима нисмо равнодушни, али којима на реп не можемо стати.

Бранислав Ђуричић помно прати токове наших друштвених збивања и поједина, она најкарактеристичнија, обрађује у својим 'разговорима породице Јовановић'.

Читава замисао о серијалу 'породичних разговора' три генерације Јовановића одиста је веома промишљена и омогућава коментарисање збивања од стране лица различитог степена образовања (књиговеца, КВ радник, медицинска сестра, пензионерка – домаћица, ученица усмереног образовања – смер новинарство и ученик основне школе), животног доба и искуства, преокупација и опсервација о животу око нас, међуљудским односима, неправдама и догађајима. Особина Ђуричићевог хумора и сатире јесте бриткост у критиковању и исмевању, али не погубна и беспштедна, већ она која оставља наду, одмереност у упозорењима и велика, једноставна духовитост која га чини омиљеним и разумљивим у свим срединама (...)

Већ сада је извесно да ће пројекат Бранислава Ђуричића који је до сада написао (почев од јануара 1981) преко 1.000 епизода из живота Јовановића са Душановца остати забележен крупним словима у историји београдског и југословенског радија."

У разговору са лауреатом, новинар „Новости 8“² подсетио је читаоце и слушаоце како је у уторак 15. октобра 1985, када су саопштена имена добитника највеће награде Београда, на Првом програму београдског радија емитована 1104. емисија из живота ове имагинарне породице, те како је годину дана након прве емисије „Јовановиће“ чуло 150.000 слушалаца у читавој земљи, да би на крају треће године тај број био учетворостручен, а у тренутку када Ђуричић добија Октобарску награду овај програм је други по слушаности на југословенском радију. Пре Октобарске, подсетио је Ђуричић, добио је за „Јовановиће“ и Годишњу награду РТБ и најугледније признање новинара СР Србије, Награду „Светозар Марковић“: „Обрадује ме кад слушаоце своје емисије нађем и на врлети-ма Голије и на београдском Универзитету. Лепо ми је било кад је домаћин код кога сам се одмарао на Голији, не знајући ко сам, ујутро коментарисао проблеме Јовановића. И управо ме уплаши та чињеница, да толико различитог света чује то што ја напишем: да ли ја успевам да све њих задовољим?“ Том приликом присетио се Ђуричић и најлепше успомене везане за писма редакцији: „Најдирљивије писмо су Јовановићи добили од једног усамљеног старца из удаљеног села. На руком шпартаној хартији, у три реченице, испричао је своју самоћу и замолио за слику Јовановића, како би могао и да види оне који су му једини разговор. Даље, симпатичне су и разгледнице из бање и са мора са поздравима Јовановићима са летовања... После вести о смрти Зорана Радмиловића, Јовановићима су многи изјављивали саучешће... Увидео сам да живи нешто ван моје воље, да сам засновао радни однос код породице Јовановић и, сад ми нема друге него да настојим да ме не отпусте. Јер, откако су их људи прихватили, постао сам ја њихов, а они престали да буду моји. Све сам подредио њима. Овог пролећа сам се лечио на ВМА, али

² С. Новаков, „Отац на један дан“, Новости 8, Београд, 24. 10. 1985.

без обзира на болест, у постељи сам писао Јовановиће у соби са пет пацијената. Значи, натерали су ме да радим свакодневно, у свим околностима“.

Почетком 1985. из штампе се појавила прва књига „Јовановића“ (издавач Радио Београд; предговор Михаило Тошић; корице Душан Петричић; стр. 152). Од преко 800 до тада емитованих епизода, писац је за књигу изабрао 76. Мирослав Митровић забележио је у приказу књиге³: „Ђуричићева ‘short story’, захваљујући свом радио-пореклу је специфична: сва у дијалогу, она ангажује машту

читаоца да догради ликове, односе, амбијент и друге ‘описе’, користећи елементе дискретно садржане у самом том дијалогу. Кроз обичне породичне разговоре Јовановића, поред свакодневних домаћих брига и посредством њих, преламају се актуелна друштвена и политичка питања као кроз неку призму која их разлаже на различите боје свога спектра, зависно од гледишта сваког од припадника три генерације, које чине ову породицу. Вредном сатиричару Ђуричићу је тежиште баш на овим другим, ‘опасним’ и ‘незгодним’ темама (политички и привредни промашаји, злоупотреба, Косово, пад стандарда, осипање моралних вредности итд). Обрађује их у прави

Михајло Викџоровић, Ташко Начић, Миодраг Појовић Деба, Власџимир Ђуза Сџојџковић, Љубица Ковић, Љиљана Крсџић, Павле Минчић, Ренаџа Улмански, дечак Давор Јеремић, Зорица Јовановић и региџиџел Владимир Пуџник, радио серија Јовановићи, 1989.

³ Мирослав Митровић, „Б. Ђуричић: Јовановићи“, Политика, Београд, 2. 3. 1985.

час, док су 'вруће', актуелне, а третира их једноставно, спонтано и слободно како је то већ природно у једном породичном разговору. Иако писане као реаговање на тему дана, духовитошћу, хумором, језичким и изражајним особеностима и понирањем у дубље узроке појава, ове кратке сторије увелико превазилазе границе тренутка у којем су и за који су настале, што доказује и књига која је сада пред нама⁴.

Бранислав Тодоровић Клинић⁴ постао је уредник емисије 1988. и увео нову праксу: није писао искључиво сâм текстове као Бранислав Ђуричић, већ је тај посао делио са неколицином писаца, чак понекад и са неким слушаоцем који пошаље добар сценарио. Тако „Политика“ од 8. априла 1988. наводи како се породица писаца и хумориста који свакодневно брину о породици Јовановић „проширила“, те осим уредника Тодоровића Клинића, разговоре бележе и Бора Ољачић, Тихомир Илић, Мирко Лазић, Драгослав Савић, Драгиша Божић, Зоран Николић, Радиша Павлићевић, Раде Ђерговић, Милан Рале Николић, Карло Вереб, Зоран Ђуричић, Дејан Патаковић, Душан Старчевић, Верослав Ранчић, Драган Алексић, Радојица Бецић, Ђокица Миљковић, Никола Мрвић и други. Не само да су кућевна врата породице Јовановић отворена за све добронамернике који критички мисле, него је породица сада почела да излази из куће, па су тако били и на пијаци, у кафани и ко зна где све не.

Поред свог активног радијског живота, као и повремених јавних наступа у разним приликама (нпр. Фестивал хумора у Сарајеву, Кућа Ђуре Јакшића, Винарија у Ердуту итд), обрели су се Јовановићи и на страницама „Политике експрес“, у додатку о телевизијском и радио програму, у фото-стрипу (премијерно 4. новембра 1988). Вероватно је то јединствен случај да

⁴ Бранислав Тодоровић Клинић (Ниш, 1943 – Београд, 2017), сценариста, новинар и уредник Радио Београда.

је једна радио емисија представљена на такав начин у штампи, на нашим просторима сигурно. Стрипски „Јовановићи“ су плод уметности и труда уредника Дејана Патаковића, затим цртача Драгана Стојановића (до фебруара 1990) и Миодрага Секерезовића, и најзад аутора фотографија Зорана Ђуричића и, последње године, Здравка Басаровића. Фото-стрип се јављао периодично, углавном сваког другог петка, ишао је три сезоне (1988–89, 1989–90. и 1990–91), да би завршио крајем маја 1991 (последња, 47. епизода фото-стрипа објављена је 17. маја 1991). Аутори фото-стрипа били су Дејан Патаковић, Бранислав Тодоровић Клинић, Драгиша Божић, Раде Ђерговић, Раде Јовановић и Душан Старчевић. Глумачку поставку фото-стрипа чинили су Михајло Викторовић (Ђорђе), Љиљана Крстић, Ружица Сокић и Радмила Андрић (Меланија), Ђуза Стојиљковић (Јован), Рената Улмански и Љиљана Благојевић (Стана), Зорица Јовановић (Весна), Павле Минчић (Комшија Заре), Љубица Ковић (Даца), Миодраг Поповић Деба (Глиша) и Ташко Начић (Сељак Рајко).

Бранислав Ђуричић, који је сам написао око 1.500 текстова, сећао се за „Политику експрес“, поводом почетка „стрипског“ живота „Јовановића“: „Кад човек толико много напише, све му се слије у глави, па тешко може нешто да издвоји. Важно ми је да кажем да су ‘Јовановићи’ увек директно извирали из живота, чак се то једном, сећам се, и дословце поклопило. Кад је Душко Антонијевић био болестан, тражили смо да се из болнице обезбеди боља телефонска веза, па смо у сценарио укомпоновали његову болест...“⁵. Није само Ђуричић био ветеран у „Јовановићима“. Био је то и редитељ Александар Пантелић, који је режирао око 1.600 емисија. И његова су искуства и сећања позамашна, како са снимања, тако и са слушаоцима.

⁵ Радмила Таминџић, „Поклапање са животом“, Политика експрес, Београд, 11. 11. 1988.

Како су, рецимо, „Јовановиће“ у комплету звали на славе, њихову децу на летовања. А била је и нека Душанка, пензионисана службеница, која се упорно јављала тражећи да се упозна са „Јовановићима“. Позвали су је на снимање...

„Политика експрес“ од 27. новембра 1989. доноси вест – позив из Радио Београда да се јаве породице које личе на „Јовановиће“. Уредник Бане Тодоровић запитао се: Колико ли се југословенских породица за протеклих осам година препознала у популарним „Јовановићима“ са таласа Радио Београда? Организована је акција којој се придружио и овај лист. Идеја је била да у делу новогодишње емисије, уместо глумаца, гостује једна права породица која наликује „Јовановићима“. Они који су сматрали да испуњавају тај услов, могли су да се јаве или Радио Београду или „Политици експрес“.

Интересантно је поменути и да су „Јовановићи“ једном приликом доживели и својеврсну цензуру. Поготово је то занимљиво из данашње визуре, када се све више говори о томе како политичка коректност у јавном дискурсу онемогућава хумор и сатиру у чијој су основи често исмевања и извргавања руглу одређених појава. Радило се о времену прве појаве вишестранајца у тадашњој Југославији. „Политика експрес“ од 31. октобра 1990. године⁶ објавила је вест да ће популарни „Јовановићи“, од сутра (1. новембра) до краја предизборне кампање, први пут после десетак година, на таласима Радио Београда – занемети. Разлог: да се у овој сатиричној серији случајно не поткраде каква шала на штету или у корист неке од политичких странака. Неумољиви режим једнаког третмана није се, дакле, тицао само дужине термина, већ се, условно говорећи, наметнуо и као ограничење за хумористичке садржаје. Како се, због одлагања неопходне скупштинске

⁶ Р. Таминцић, „Једнак третман за све“, Политика експрес, Београд, 31. 10. 1990.

процедуре прилично закаснило са почетком радијске предизборне кампање, првобитна идеја да се представљање странака распореди на све програме Радио Београда показала се неостваривом. Зато је одлучено да се приступи „галопирајућем темпу“ представљања, сконцентрисаном само на Први програм, и то уз „жртвовање“ најслушанијих емисија: „Магазина 439“, „Света забаве“, „Аргумента више“ и „Јовановића“.

„Јовановићи“ су, под уредничком палицом Бранислава Тодоровића Клинића одржавали своју популарност и присутност међу слушаоцима и тако што би „излазили“ из студија Радио Београда у друге амбијенте, те су тако организована и јавна снимања са публиком. На првом јавном снимању у „Ђуриној кући“ у Скадарлији све слушаоце који су дошли, а носе презиме Јовановић, чекало је пријатно изненађење које су им приредили глумци, тада на челу са Микијем Манојловићем (вест од 7. маја 1993. у „Политици“). Поводом великог јубилеја, пуних 15 година на таласима Првог програма, промовисана је и друга књига „Јовановића“ у издању Забавне редакције Првог програма Радио Београда (децембар 1995). У овој књизи је одабрано и штампано 50 од укупно 1.400 емитованих епизода, у периоду од почетка 1988. до средине 1994. године. Укључено је 35 аутора, од укупно 63 који су писали до објављивања ове књиге и преко три хиљаде

Љиљана Блајојевић, Олија Џиригоновић и Злајка Нуманаџић на јавном снимању Јовановића у Кући Ђуре Јакшића, 1993.

Михајло Викторовић, Радмила Андрић, уредник Бранислав Тодоровић Клинић, Џон мајстор Влада Хорвајтић, Љиљана Блајојевић, Тајшјана Пујин, Дина Томић, Властимир Ђуза Сјојилковић и Владимир Пушник, на снимању радио серије Јовановићи, 1991.

емитованих емисија. У међувремену, и хумориста Раде Ђерговић сакупио је избор својих текстова о породици Јовановић (17, од преко 80 колико их је написао, од краја 1980-их). Ову, трећу књигу посвећену „Јовановићима“ објавила је Издавачка кућа „Кастор“ из Крагујевца (1993).

Коначно, штампа је забележила уочи Нове 1999. године, како „Јовановићи“ ускоро постају пунолетни. Обележавање овог јубилеја био је повод да се „Политика“ сретне и разговара са ствараоцима и актерима ове култне емисије. Дугогодишњи уредник Тодоровић Клинић подсетио је: „Било је 3.500 премијера за ових 18 година. Састав породице Јовановић се мења сваке две године, иако су, док раде, компактни и спремни

да изађу једни другима у сусрет. Куриозитет је учествовање Ми-кија Манојловића у овој емисији читаве једне године будући да радио није његов првенствени медиј. Имали смо успешна гостовања и концертна извођења на Златибору, у Ужицу, Ердуту и у Темишвару⁷.

Овај својеврсни зборник о „Јовановићима“ појављује се 45 година након емитовања првих епизода и четврт века од како су, лета 2000. године, „Јовановићи“ завршили активни живот на таласима Радио Београда. Поред критичких осврта, записа, сећања учесника и аутора једне од најдуговечнијих и најпопуларнијих емисија на овдашњим радио станицама, књигу прате и фотографије из богате фото-документације Радио Београда, на којима ће читаоци и слушаоци препознати већину глумаца који су остварили богате радијске каријере и, у неком периоду, играли и у „Јовановићима“. С обзиром да се радијски опуси глумаца и редитеља најмање валоризују у стручним публикацијама, монографијама и јавном дискурсу уопште, ово је била јединствена прилика да у посебном поглављу дамо и осврт на радијски опус четрдесетак глумаца који су прошли кроз „Јовановиће“.

Уз избор од тридесет сачуваних драмских минијатура о Јовановићима, из пера Бранислава Ђуричића и других аутора, у овој књизи приложени су и илустративни QR кодови са аудио записима из Тонског архива Радио Београда. Посебан куриозитет представља и избор стрипских епизода „Јовановића“, скенираних са страница „Политике експрес“.

⁷ Б. Т, „Пунолетство једне породице“, Политика, Београд, 26. 12. 1998.